

Oponentský posudek k práci: MARTINKOVÁ, Denisa: *Stalking v kontextu domácího násilí*. Praha: Universita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Ústav sociologických studií, 2010. 106 s.

Vedoucí práce: PhDr. Martin Cejp, Csc.

Oponentka: Mgr. Petra Kutálková

Práce se zabývá stalkingem v kontextu domácího násilí. Autorka práci člení na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuje problematice stalkingu z pohledu psychologie. V první části shrnuje teoretické přístupy, které konceptualizují různé vztahy mezi pachatelem/pachatelkou a obětí. Stručně se zastavuje také u sociologických chápání fenoménu.

V oddílu věnovanému strukturaci problému se autorka zabývá historií stalkingu a diskutuje stalking z pohledu veřejně politického. Hluběji se v této části zabývá také definicemi problému či charakteristikami pachatelů a jejich jednání. Stručně se zastavuje také u specifické formy stalkingu – tzv. kyberstalking. Následuje kapitola věnovaná obětem stalkingu. V této autorka reprodukuje poznatky, které se týkají vlivu stalkingu na oběť, strategií, které osoby, jenž prožily stalking, využívají ke zvládnutí situace resp. k jejímu ukončení. Autorka do textu rovněž zapracovala subkapitulu, kde se snaží o dekonstrukci častých mýtů, které se k problematice stalkingu váží.

Vlastní oddíl diplomové práce je věnovaný problematice domácího násilí. V oddílu autorka stručně nastiňuje základní charakteristiky domácího násilí a porovnává ho s problémem stalkingu.

V oddílu věnovaném politikám řešení tohoto závažného problému autorka přináší popis situace ve Spojených státech amerických a obecně v Evropě zejména pak se zaměřením na Rakousko, Německo, Velkou Británii a Itálii. Při popisu situace v České republice se pozastavuje nad dosavadními řešeními problému stalkingu v ČR, legislativou a institucionálním rámcem řešení z pohledu jednotlivých aktérů politiky. Teoretickou část uzavírají autorčiny návrhy k řešení stávající situace.

Vlastní výzkum se soustředil na práci s případovými studiemi třech žen, které mají ve své biografii zkušenost se stalkingem. Autorka, která ke svému výzkumu použila polostukturovaných rozhovor, shrnuje každou kazuistiku samostatně, připojuje vlastní analýzu případu a diskusi. Na závěr výzkumné části přináší obsahovou analýzu SMS zpráv, které jedna z žen, které autorce poskytly rozhovor, obdržela od stalkera.

V závěru práce autorka rekapituluje svá zjištění jak z teoretické, tak i praktické části.

Hodnocení:

Autorka si pro svoji práci vybrala téma velmi aktuální a doposud málo teoreticky propracované. Nelze také než souhlasit s tvrzením, že by bylo vhodné realizovat širší výzkum, který by pomohl při koncipování dalších nástrojů vedoucích k minimalizaci tohoto jevu a rozšíření možností pomoci lidem, kteří se stali jeho obětí.

Práce je celkově přehledně upravena, autorka pracuje s publikovanými zdroji v souladu s požadavky na etiku vědecké práce.

Velmi zdařilý je úvod práce, který čtenáře/čtenářku čtivou a zároveň odbornou formou seznamuje s tématem.

Teoretickou část autorka postavila především na práci se zahraniční literaturou, která se tématu týká. Ocenit lze i to, že se autorka neomezila v zahraniční literatuře pouze na zdroje v jazyce anglickém, čerpala také ze zdrojů v němčině. Při pohledu na použitou literaturu je patrná snaha autorky opřít se více i o zdroje z české proveniencí. V práci používá zejména publikace Čírtkové, tedy publikace z oboru psychologie. V teoretické části autorka prokázala dobrý vhled do problematiky právě z hlediska psychologického. Stručněji se pozastavila u kontextu sociologického a veřejně politického. Do hloubky a kvalitně jsou rozpracovány zejména oddíly týkající se charakteristika pachatelů/pachatelek a jejich jednání.

Slabší znalost je však patrná v oblasti trestněprávní – nový trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), jehož ustanovení o nebezpečném pronásledování autorka analyzuje, není novelou trestního zákona (zákon č. 140/1961Sb.), který byl účinný do konce roku 2009, jak se autorka mylně domnívá (s. 68), ale kompletně novým kodexem. Jako matoucí také působí skutečnost, že autorka, i přestože využila ustanovení nového, od ledna 2010 účinného trestního zákoníku, v dalším textu cituje pod stejnou zkratkou (TZ) čísla ustanovení platných dle legislativy starší (s. 69 a násl.), obdobně také v úvodu (s. 19). Na škodu rovněž je, že autorka nediskutuje důvodovou zprávu trestního zákoníku, která poskytuje bližší orientaci v záměrech zákonodárce při konstrukci tohoto ustanovení či výklady, které nabízí odborná právnícká literatura. Kladně však lze hodnotit, že autorka zmiňuje také další nástroj, který lze v právním řádu České republiky nalézt – občanský zákoník. Lze také ocenit, skutečnost, že autorka zná a v textu reflektuje aktuální vývoj na poli tvorby nové legislativy (zejména procesní – trestní řád a občanský soudní řád).

S ohledem na veřejně-politickou orientaci studia lze kladně posoudit zařazení analýzy aktérů působících v České republice i nástin řešení problematiky ve světě. Z textu je patrné, že autorka disponuje širokým přehledem o zpracovávaném tématu, který stojí na znalosti různých kontextů, ze kterých může být problematika stalkingu zpracována. Na škodu práce je však skutečnost, že jak analýza aktérů (podobně jako další veřejně-politické metody), tak i přehled existujících politických řešení jsou zpracovány spíše povrchně.

Vlastní praktickou činnost opřela autorka o analýzy případových studií a obsahovou analýzu SMS korespondence jednoho z pachatelů. Zde mám kritickou připomínku k metodologii- i přes skutečnost, že autorka reflektuje ve své práci fakt, že stalking působí na oběti negativně a působí psychické následky (s. 48 a násl.), nezařadila do metodologie etickou rozvahu a diskusi nad opatřeními, jak předejít případné retraumatizaci oběti během výzkumného rozhovoru. Postrádám také popis získání informovaného souhlasu s vedením rozhovoru a způsobem zpracování dat. Z popisu metodologie si však lze dovodit, že autorka měla při vedení rozhovoru citlivý přístup a jakási diskuse o formě získávání informací proběhla – autorka např. popisuje, že respektovala přání jedné z žen, která nepřála, aby byl rozhovor nahráván.

Je velmi na škodu, že autorka, i přestože získala zajímavý materiál k analýze, neučinila z jeho analýzy žádné závěry. Velmi kriticky se stavím zejména k diskusi, kterou autorka vede po analýze jednotlivých případových studií. Diskuse se omezuje na normativní stanoviska autorky a její hodnocení jednání jednotlivých žen s ohledem na to, zda nahlásily obtěžování např. „*Oběť se správně zachovala... (s. 83), ...oběť by měla zvážit podání trestního oznámení...a neměla by dále čekat, jinak by mohlo dojít k tragédii...(s. 85), Oběť měla tenkrát nahlásit obtěžování na policii...(s. 87)*“. Tyto závěry nemají podobu vědeckého zhodnocení a odborné diskuse. Naopak. Hodnocení jednání oběti trestného činu takovým způsobem může poukazovat na skutečnost, že autorka plně nepochopila psychologické následky trestné činnosti na život člověka a mechanismy, kterými dochází k sekundární viktimizaci.

Absence závěrů a odborné diskuse je také na škodu zajímavě zvolenému tématu obsahové analýzy. Jedná se opět spíše o zhodnocení jednání ze strany autorky.

Širší diskuse výstupů praktické části a teoretického bádání absentuje také v závěru.

I přes uvedené nedostatky, se celkově jedná o práci čtivou, prokazující snahu o multidisciplinární chápání problému a osobní zaujetí autorky.

Závěr:

Autorka si vybrala aktuální a málo zpracovávané téma. V práci prokázala, že se ve zpracovávané problematice orientuje z hlediska její tematizace v různých vědních i praktických disciplínách. I přes skutečnost, že práce má některé nedostatky, ji lze doporučit k obhajobě.

Navrhuji diplomovou práci klasifikovat jako *velmi dobrou*.

Mgr. Petra Kutálková
zástupkyně ředitelky
La Strada Česká republika, o.p.s.
petrak@strada.cz

V Praze, dne 11.6. 2010

Navrhované otázky k obhajobě:

- 1) Ve své práci přinášíte doporučení k řešení problematiky stalkingu. Co konkrétně vás inspirovalo právě k těmto návrhům?
- 2) Jaké psychologické, sociální či další faktory obětem trestné činnosti mohou bránit v tom, aby vyhledaly pomoc u orgánů činných v trestním řízení?
- 3) Ve své práci tvrdíte, že neexistuje specializovaná nevládní organizace, která by se věnovala problému stalkingu. Jaké by byly možné výhody a nevýhody působení takového subjektu?